

การจัดเก็บภาษีจากการทำเกษตรกรรมภายในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
ระหว่าง พ.ศ. 2372-2482

Tax Collection from Agriculture in Phra Samut Chedi, Samut Prakan,
B.E. 2372-2482

สมพงษ์ สุวรรณ¹

ชาคริต ชุ่มวัฒนะ²

โตม ไกรปรกรณ์³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาการจัดเก็บภาษีจากการใช้พื้นที่เพื่อการทำเกษตรกรรมภายในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่าง พ.ศ. 2372 - 2482 เมื่อเริ่มมีการจัดระบบการเก็บภาษีอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งมีสภาผู้แทนราษฎรภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และพบว่าภาษีที่จัดเก็บมาแต่เดิมไม่เหมาะสมกับยุคสมัย

ผลการศึกษาพบว่า การเรียกเก็บภาษีที่เกี่ยวกับการใช้พื้นที่เพื่อการทำเกษตรกรรมภายในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการนั้นมีทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่ 1) “อากรสวนจาก” เรียกเก็บจากการทำสวนจาก 2) “อากรสวนใหญ่” เรียกเก็บจากการทำสวนผลไม้ หรือสวนไม้ยืนต้นประเภทต่างๆ 3) “อากรค่านา” เรียกเก็บจากพื้นที่การเพาะปลูกข้าว และ 4) “อากรนาเกลือ” เรียกเก็บจากการใช้พื้นที่ผลิตเกลือ การเก็บภาษีเบื้องต้นเริ่มจาก “อากรสวนจาก” ใน พ.ศ. 2372 และยุติการเก็บภาษีทุกประเภทตามมติของสภาผู้แทนราษฎรใน พ.ศ. 2482

คำสำคัญ: อำเภอพระสมุทรเจดีย์, ภาษีอากร, สมุทรปราการ

Abstract

The purpose of research article was to study tax collection from agriculture in Phra Samut Chedi, Samut Prakan, B.E. 2372 – 2482. It started in the reign of King Nangklao that reformed the tax collection. The reformed tax collection was ended by the approval of the House of Representatives established after the revolution in 1932 because it was no longer appropriate in that period.

The results of the research revealed that there was a relationship between the landuse of Phra Samut Chedi, Samut Prakan and tax collection. There were 4 types of tax collection on agriculture: large-garden tax, nipa palm tax, rice tax and salt tax. The first type, nipa palm tax, started in B.E. 2372 and all types ended by the consent of the House of Representatives by B.E. 2482.

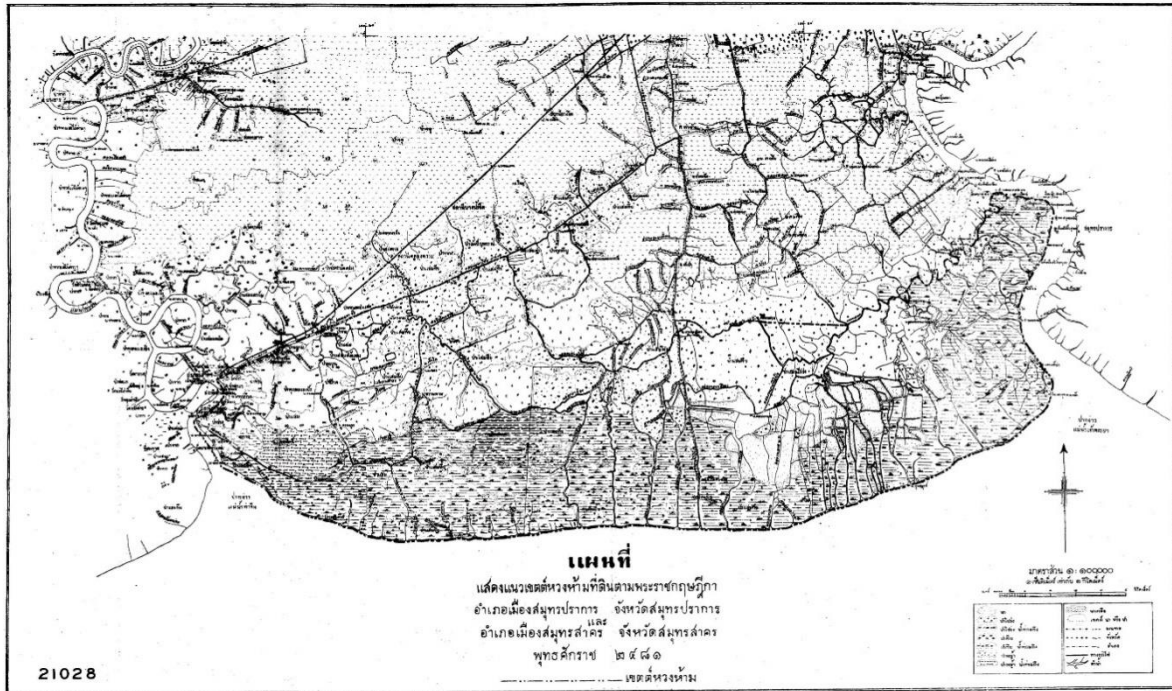
Keywords: Amphoe Phra Samut Chedi, Tax collection, Samut Prakan

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ ที่เป็นพื้นที่เดิมของอำเภอเมืองสมุทรปราการ พ.ศ. 2481
ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 55 “แผนที่แสดงแนวเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา”

ภาพที่ 2 แสดงพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนที่ 19ก “แผนที่ทำยกภูกระทรงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสมุทรปราการ พ.ศ. 2556”

บริเวณที่ตั้งของอำเภอพระสมุทรเจดีย์ในปัจจุบัน แต่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2527 ได้จัดตั้งเป็น “กิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์” ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แบ่งเขตท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งเป็นกิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (2528, น. 31) ในการกำกับดูแลของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ต่อมาในวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2534 ได้มีการยกฐานะขึ้นเป็น “อำเภอพระสมุทรเจดีย์” พระราชกฤษฎีกา ตั้งอำเภอทุ่งตะโก อำเภอพะโต๊ะ อำเภอเขาค้อ อำเภอน้ำหนาว อำเภอวังจันทร์ อำเภอนาด้วง อำเภอเต่างอย อำเภอสิงหนคร อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอลำดวน พ.ศ. 2534 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 107 ฉบับพิเศษ (2534, น. 29) ภายในเขตพื้นที่การปกครองประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลในคลอง บางปลากด ตำบลปากคลองบางปลากด ตำบลแหลมฟ้าผ่า ตำบลนาเกลือ และตำบลบ้านคลองสวน การใช้พื้นที่ภายในอำเภอพระสมุทรเจดีย์แต่ตั้งเดิมนั้น เป็นการใช้พื้นที่เพื่อการทำเกษตรกรรม ได้แก่ การปลูกข้าว การทำสวนจากการทำนาเกลือ และการทำไร่ทำสวนประเภทต่างๆ

ภาษีอากร คือ ภาระที่ประชาชนต้องนำส่งให้ภาครัฐตามที่กฎหมายกำหนดอาจเป็นเงินหรือสิ่งของอื่นที่มีใช้การบริจาด หรือการจ่ายตามอรรถยาศัย เรียกว่า “ภาษี” หรือชื่ออื่นใดก็ได้ ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. (ม.ป.ป.) บริเวณที่ตั้งอำเภอพระสมุทรเจดีย์แต่เดิมเป็นพื้นที่เกษตรกรรม จึงจัดเก็บภาษีอากรที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่ ได้แก่ ภาษีกานา ภาษีกานาเกลือ ภาษีกานาสวนจาก ภาษีกานาใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการเรียกเก็บภาษีประเภทอื่นๆ เช่น ภาษีกานาสมุทร ค่าน้ำหวงห้าม ภาษีโรงเรือน ค่าน้ำชุปการ ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะภาษีที่มีการเรียกเก็บจากการทำการเกษตรกรรมภายในพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ เพราะมีลักษณะสอดคล้องกับพื้นที่ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2372 ที่มีกระแสพระบรมราชโองการตั้งพิภักดิ์อัตราค่าธรรมเนียมอากรสวนจาก จุลศักราช 1191 (พ.ศ. 2372) รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2527, น. 222) อันเป็นการจัดระบบการเก็บภาษีให้เป็นระบบมากขึ้น จนถึง พ.ศ. 2482 ที่มีการตราพระราชบัญญัติ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481 พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 56 (1 เมษายน 2548, น. 1-4) ซึ่งตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้มีผลให้ยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเก็บเงินค่า ร.ศ. 119 และจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นช่วงเวลาที่ครอบคลุมอากรทั้ง 4 ประเภทที่ทยอยยกเลิกมาก่อนหน้านี้ที่เคยเรียกเก็บในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรม ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ช่วง พ.ศ. 2372-2482

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ เอกสารชั้นต้นจากสำนักหอจดหมายเหตุ ราชกิจจานุเบกษา หนังสือราชการ และหลักฐานชั้นรองที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา จากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย หนังสือ และบทความ

ผลการวิจัย

ภาษีอากร เป็นรายได้ประเภทหนึ่งของรัฐที่เรียกเก็บจากราษฎร มีการจัดเก็บภาษีในหลายลักษณะ เช่น การเรียกเก็บภาษีจากลักษณะของการใช้พื้นที่ การเรียกเก็บภาษีจากค่าธรรมเนียม การเรียกเก็บภาษีเงินได้ เป็นต้น รายได้จากภาษีเหล่านี้จะนำไปใช้บริหาร จัดการตามความเหมาะสมต่อไป จากการวิจัยพบว่าพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัด

สมุทรปราการ มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ทำให้มีภูมิศาสตร์เป็นป่าชายเลน น้ำมีรสขาคึกเค็ม ซึ่งไม่เหมาะกับการทำเกษตรกรรมมากนัก อย่างไรก็ตามพื้นที่ดังกล่าวในอดีต เคยเป็นแหล่งเกษตรกรรมของประเทศไทยที่มีการปลูกพืชประเภทต่างๆ

ในช่วง พ.ศ. 2372-2482 ภายในพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีการเรียกเก็บภาษีหลายประเภท แต่ภาษีที่มีความสอดคล้องกับการใช้พื้นที่เพื่อการทำเกษตรกรรมมีจำนวน 4 ประเภท ได้แก่ อากรค่านา เป็นภาษีที่มีการเรียกเก็บจากการทำนา อากรนาเกลือ เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากการทำนาเกลือ อากรสวนจาก เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากการทำสวนจาก ซึ่งเป็นพืชในป่าชายเลนตามสภาพภูมิศาสตร์ และอากรสวนใหญ่ เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากการทำสวนประเภทอื่นๆ เช่น สวนมะพร้าว สวนส้ม สวนพุทรา

อากรสวนจากและอากรสวนใหญ่ กับ การใช้พื้นที่เพื่อการทำสวนประเภทต่างๆ พ.ศ. 2372-2481

จาก เป็นพืชป่าชายเลนที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายส่วน เช่น ใบนำมาทำเป็นดับมุงหลังคา หรือใช้ห่อขนม ใบอ่อนนำมาผัดนึ่งหรือน้ำจากยอดอ่อนนำมาทำเป็นน้ำตาลจาก ผลใช้รับประทานเป็นของหวาน หรือนำไปต้มรับประทานกับน้ำพริกของอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2564, น. 5) ซึ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนมาก การใช้ประโยชน์จากป่าจากจึงมีมาโดยตลอด

เมื่อปี พ.ศ. 2372 ได้มีกระแสพระบรมราชโองการตั้งพิกัตอัตราค่าธรรมเนียมอากรสวนจาก จุลศักราช 1191 (พ.ศ. 2372) โดยเก็บในอัตราไร่ละ 8 อัฐ หรือ 12 สตางค์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2475-2477 มีการตราพระราชบัญญัติลดอัตราเก็บเงินอากรสวนจาก⁴ โดยให้ลดอัตราลงครึ่งหนึ่ง คงเหลือเก็บในอัตรา 6 สตางค์ และปี พ.ศ. 2478 ได้มีการตราพระราชบัญญัติยกเลิกค่าธรรมเนียมอากรสวนจาก พุทธศักราช 2478 (พระราชบัญญัติยกเลิกค่าธรรมเนียมอากรสวนจาก พุทธศักราช 2478 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 (14 เมษายน 2478, น. 41-42) ตามลำดับ ส่งผลให้มีการยกเลิกการเรียกเก็บอากรสวนจากตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรจะยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมอากรสวนจากอันเป็นสินค้าเล็กน้อย เพื่อให้ราษฎรต้องเสียภาษีอากรอย่างที่เคยมา ซึ่งได้ปรากฏหลักฐานระหว่างประกาศเรียกเก็บอากร และรายได้จากอากรสวนจากตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 การเรียกเก็บอากรสวนจากในพื้นที่ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ ช่วงปี พ.ศ. 2461-2477

ที่มา: สรุปรายชื่อข้อมูลจากราชกิจจานุเบกษาช่วงพ.ศ. 2461 - 2477

ราชกิจจานุเบกษาที่ประกาศ	ปีภาษี (ปี ร.ศ.)	พื้นที่เรียกเงินค่าอากร สวนจาก	สถานที่ต้อง นำส่ง	กรอบเวลา ที่ต้องนำส่ง
9 กุมภาพันธ์ 2461, เล่ม 35 หน้า 3066	2461	ต.แหลมฟ้าผ่า	ไม่ปรากฏ	15-25 ก.พ. 2461
		ต.ปากคลองบางปลากด		20 ก.พ.-2 มี.ค. 2461
		ต.ในคลองบางปลากด		25 ก.พ.-7 มี.ค. 2461
		ต.สาขลา		25-27 ก.พ. 2461
9 พฤศจิกายน 2462, เล่ม 36 หน้า 2265	2462	ต.ในคลองบางปลากด	ไม่ปรากฏ	20 พ.ย.-10 ธ.ค. 2462
		ต.ปากคลองบางปลากด		1-10 ธ.ค. 2462
		ต.สาขลา		1-15 ม.ค. 2462

⁴ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ในราชกิจจานุเบกษาหัวข้อ “พระราชบัญญัติลดอัตราเก็บเงินอากรสวนจาก พ.ศ. 2475, 2476, 2477”

ตารางที่ 1 การเรียกเก็บอากรสวนจากในพื้นที่ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ ช่วงปี พ.ศ. 2461-2477 (ต่อ)

ราชกิจจานุเบกษาที่ประกาศ	ปีภาษี (ปี ร.ศ.)	พื้นที่เรียกเงินค่าอากร		สถานที่ต้อง นำส่ง	กรอบเวลา ที่ต้องนำส่ง
		สวนจาก			
12 มิถุนายน 2475, เล่ม 49 หน้า 915-916	2475	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.ปากคลอง บางปลาгод ต.ในคลองบาง ปลาгод ต.คลองห่าง	ต.สาขลา	ที่ว่าการ อำเภอ	15-30 มิ.ย. 2475
9 กรกฎาคม 2476, เล่ม 50 หน้า 1004-1005	2476	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.ปากคลอง บางปลาгод ต.ในคลองบาง ปลาгод	ต.คลองห่าง ต.สาขลา	ที่ว่าการ อำเภอ	15-30 มิ.ย. 2476
29 กรกฎาคม 2477, เล่ม 51 หน้า 1225			ต.สาขลา		1-16 ส.ค. 2477
28 ตุลาคม 2477, เล่ม 51 หน้า 2812-2813	2477	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.คลองห่าง		ที่ว่าการ อำเภอ	16-31 ต.ค. 2477
18 ตุลาคม 2477, เล่ม 51 หน้า 3124		ต.ปากคลองบางปลาгод ต.ในคลองบางปลาгод			6-21 พ.ย. 2477

ตารางที่ 2 บัญชี ยอดเงินภาษีอากร ที่เก็บได้จากอากรสวนจาก ระหว่าง พ.ศ. 2462-2464

ที่มา: สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารไมโครฟิล์ม รหัส ม-ร.6น/117

ประเภทภาษีอากร	ตำบล	เงินภาษีอากรที่เก็บได้ หน่วย:บาท		
		พ.ศ. 2462	พ.ศ. 2463	พ.ศ. 2464
อากรสวนจาก	แหลมฟ้าผ่า	47.82	9.69	11.72
	ในคลองบางปลาгод	83.82	32.29	324.96
	ปากคลองบางปลาгод	68.42	7.00	59.11
	สาขลา	-	-	0.87

นอกจาก อากรสวนจาก ตามข้างต้นแล้ว ในปี พ.ศ. 2454 ได้มีประกาศพระราชทานยกเงินอากรสวนใหญ่ค้างเก่า และเดินสำรวจต้นผลไม้ใหม่สำหรับเก็บเงินอากรสวนใหญ่ รัตนโกสินทร ศก 130 ประกาศพระราชทานยกเงินอากรสวนใหญ่ ค้างเก่า และเดินสำรวจต้นผลไม้ใหม่สำหรับเก็บเงินอากรสวนใหญ่ รัตนโกสินทร ศก 130 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 28 (28 พฤษภาคม 130, น. 65 -69) เนื่องจากการเก็บภาษีอากรสวนใหญ่เดิมมียอดค้างจ่ายจำนวนมาก มีสาเหตุหลายประการ เช่น มีถนนตัดผ่านจนที่ดินนั้นไม่อาจจะทำการเพาะปลูกได้⁵ จึงได้มีการตราประกาศฉบับนี้ขึ้นมาเพื่อกำหนด และวางระบบ เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีขึ้นใหม่ และในปีเดียวกัน มีการกำหนดพิกัตอัตราอากรสวนใหญ่ มณฑลกรุงเทพฯ ขึ้นใหม่จาก ประเภทของการใช้พื้นที่ในการทำสวนต่างๆ พิกัตอัตราอากรสวนใหญ่ มณฑลกรุงเทพฯ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 28 (28

⁵ ในปัจจุบันพื้นที่ตำบลคลองห่าง เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของตำบลแหลมฟ้าผ่า และตำบลในคลองบางปลาгод

ตารางที่ 4 การเรียกเก็บอากรค่านาฟางลอยในพื้นที่ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ พ.ศ. 2463-2468

ที่มา: สรุปรายชื่อข้อมูลจากราชกิจจานุเบกษา ช่วงพ.ศ. 2463-2468

ราชกิจจานุเบกษาที่ประกาศ	ปีภาษี (ปี พ.ศ.)	พื้นที่เรียกเงินค่านาฟางลอย	สถานที่ต้อง นำส่ง	กรอบเวลาที่ต้องนำส่ง
เล่ม 37 หน้า 4252, 27 มี.ค. 2463	2463	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.ในคลองบางปลากด ต.สาขลา	ที่ว่าการ อำเภอ	21-26 มี.ค. 2463
เล่ม 38 หน้า 3427, 12 ก.พ. 2464	2464	ต.ปากคลองบางปลากด ต.ในคลองบางปลากด ต.แพรกษา ต.คลองห่าง	ที่ว่าการ อำเภอ	1-7 ก.พ. 2464 8-14 ก.พ. 2464
เล่ม 38 หน้า 3515-3516, 19 ก.พ. 2464		ต.แหลมฟ้าผ่า		15-22 ก.พ. 2464
เล่ม 39 หน้า 3151, 28 ม.ค. 2465	2465	ต.ปากคลองบางปลากด ต.สาขลา ต.ในคลองบางปลากด ต.คลองห่าง	ที่ว่าการ อำเภอ	22-27 ม.ค. 2465
เล่ม 39 หน้า 3227, 4 ก.พ. 2465		ต.แหลมฟ้าผ่า ต.บางด้วน		5-15 ก.พ. 2465
เล่ม 40 หน้า 3777, 27 ม.ค. 2466	2466	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.สาขลา	ที่ว่าการ อำเภอ	28-30 ม.ค. 2466 28 ม.ค.-1 ก.พ. 2466
เล่ม 41 หน้า 3872, 1 ก.พ. 2467	2467	ต.คลองห่าง ต.ในคลองบางปลากด ต.ปากคลองบางปลากด	ที่ว่าการ อำเภอ	6-12 ก.พ. 2467 10-16 ก.พ. 2467 23-27 ก.พ. 2467
เล่ม 41 หน้า 4125, 15 ก.พ. 2467		ต.แหลมฟ้าผ่า		24-28 ก.พ. 2467
เล่ม 42 หน้า 690, 9 มิ.ย. 2468	2467	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.คลองห่าง ต.สาขลา	ที่ว่าการ อำเภอ	8-12 มิ.ย. 2468 12-18 มิ.ย. 2468 18-27 มิ.ย. 2468

จากตารางที่ 4 พบว่า มีการเรียกเก็บอากรค่านาฟาง ประเภท “ค่านาฟางลอย” ระหว่างปี พ.ศ.2463-2468 ครอบคลุม ต.ในคลองบางปลากด ต.ปากคลองบางปลากด ต.แหลมฟ้าผ่า ต.สาขลา และ ต.คลองห่าง ซึ่งเป็นพื้นที่ของ อำเภอพระสมุทรเจดีย์

ตารางที่ 5 การเรียกเก็บอากรค่านาในพื้นที่ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ พ.ศ. 2459-พ.ศ. 2481

ที่มา: สรุปรายชื่อจากราชกิจจานุเบกษา

ราชกิจจานุเบกษาที่ประกาศ	ปีภาษี (ปี พ.ศ.)	พื้นที่เรียกเงินค่านา	สถานที่ต้อง นำส่ง	กรอบเวลาที่ต้อง นำส่ง
เล่ม 33 หน้า 2949, 21 ม.ค. 2459	2459	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.ปากคลองบางปลากด ต. สาขลา	ไม่ปรากฏ	5-7 ก.พ. 2459
เล่ม 33 หน้า 3109-3110, 28 ม.ค. 2459		ต.คลองห่าง		12-14 ก.พ. 2459
เล่ม 34 หน้า 3186-3187, 27 ม.ค. 2460	2460	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.คลองห่าง ต.สาขลา	ที่ว่าการ	1-3 ก.พ. 2460
เล่ม 34 หน้า 3247, 3 ก.พ. 2460		ต.ปากคลองบางปลากด ต.ในคลองบางปลากด	อำเภอ	7-9 ก.พ. 2460 6-9 ก.พ. 2460
เล่ม 35 หน้า 3018-3020, 2 ก.พ. 2461		ต.แหลมฟ้าผ่า ต.คลองห่าง ต.ในคลองบางปลากด ต.ปากคลองบางปลากด	ไม่ปรากฏ	8-12 ก.พ. 2461 27-31 ม.ค. 2461 8-12 ก.พ. 2461 13-18 ก.พ. 2461
เล่ม 35 หน้า 3067-3068, 9 ก.พ. 2461	ต.สาขลา	10-15 ก.พ. 2461		
เล่ม 36 หน้า 3449, 1 ก.พ. 2462	2462	ต.คลองห่าง	ไม่ปรากฏ	21-31 ม.ค. 2462
เล่ม 42 หน้า 3438, 7 ก.พ. 2468	2468	ต.คลองห่าง ต.ในคลองบางปลากด	ที่ว่าการ อำเภอ	4-8 ก.พ. 2468 6-12 ก.พ. 2468
เล่ม 43 หน้า 4230, 27 ก.พ. 2469		ต.สาขลา	ที่ว่าการ อำเภอ	28 ก.พ.-4 มี.ค. 2469
เล่ม 43 หน้า 4394, 13 มี.ค. 2469	2469	ต.คลองห่าง	ไม่ปรากฏ	14-16 มี.ค. 2469
เล่ม 43 หน้า 4508-4509, 20 มี.ค. 2469	2479	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.ปากคลองบางปลากด ต.ในคลองบางปลากด	ที่ว่าการ อำเภอ	17-18 มี.ค. 2469 21-22 มี.ค. 2469 21-23 มี.ค. 2469
เล่ม 53 หน้า 2873, 14 ก.พ. 2479		ต.คลองห่าง ต.แหลมฟ้าผ่า ต.ปากคลองบางปลากด	ที่ว่าการ อำเภอ	20-22 ก.พ. 2479
เล่ม 54 หน้า 2758, 7 ก.พ. 2480		ต.คลองสำโรง ต.คลองห่าง ต.บางด้วน ต.สาขลา	ที่ว่าการ อำเภอ	15-17 ก.พ. 2480
เล่ม 55 หน้า 4097, 6 มี.ค. 2481	2481	ต.สาขลา ต.คลองห่าง ต. แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการ อำเภอ	24-30 มี.ค. 2481

ตารางที่ 5 การเรียกเก็บอากรค่านาในพื้นที่ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ พ.ศ. 2459-พ.ศ. 2481 (ต่อ)

ราชกิจจานุเบกษาที่ประกาศ	ปีภาษี (ปี พ.ศ.)	พื้นที่เรียกเงินค่านา	สถานที่ต้อง นำส่ง	กรอบเวลาที่ต้อง นำส่ง
เล่ม 55 หน้า 684, 13 มิ.ย. 2481		ต.ในคลองบางปลากด ต.แหลมฟ้าผ่า ต.ปากคลอง บางปลากด		10-12 มิ.ย. 2481
เล่ม 56 หน้า 256, 25 เม.ย. 2482	2481	ต.ท้ายบ้าน ต.ปากคลองบาง ปลากด ต.ในคลองบางปลากด ต. บางปู	ที่ว่าการ อำเภอ	13-19 พ.ค. 2482

จากตารางที่ 5 พบว่ามีการเรียกเก็บอากรค่านา ประเภท “ค่านา” ระหว่างปี พ.ศ. 2459-2481 ซึ่งครอบคลุม ต.ในคลองบางปลากด ต.ปากคลองบางปลากด ต.แหลมฟ้าผ่า ต.สาขลา และ ต.คลองห่าง ซึ่งเป็นพื้นที่ของอำเภอพระสมุทรเจดีย์ เช่นกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตามตารางที่ 6 แล้วพบว่า ถึงแม้ว่าประกาศเรียกเก็บอากร จะมีทั้งอากรค่านา และอากรค่านาฟางลอย แต่เมื่อเจ้าหน้าที่เขียนรายงานส่งไปยังอธิบดีกรมสรรพากร จะเขียนรายงานรวมโดยใช้คำว่า “อากรค่านา” เท่านั้น

ตารางที่ 6 บัญชี ยอดเงินภาษีอากร ที่เก็บได้จากอากรค่านา ระหว่าง พ.ศ. 2462-2464

ที่มา: สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารไมโครฟิล์ม รหัส ม-ร.6น/117

ประเภทภาษีอากร	ตำบล	เงินภาษีอากรที่เก็บได้ หน่วย:บาท		
		พ.ศ. 2462	พ.ศ. 2463	พ.ศ. 2464
อากรค่านา	ปากคลองบางปลากด	449.61	73.17	140.94
	ในคลองบางปลากด	316.61	189.18	267.46
	คลองห่าง	456.84	249.11	176.58
	แหลมฟ้าผ่า	100.00	168.47	153.87
	สาขลา	243.42	115.37	-

หลังจากที่รัฐได้มีการเก็บอากรค่านา ในรูปแบบของ อากรค่านา อากรค่านาฟางลอย และที่นาหวงห้าม ตั้งแต่ พ.ศ. 2444 ต่อมาในปี พ.ศ. 2482 ได้มีการตราพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481 ขึ้นตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ส่งผลให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเก็บเงินค่านา ร.ศ. 119 ซึ่งเป็นการตราพระราชบัญญัติโดยความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร โดยเห็นว่า “สมควรตราประมวลรัษฎากรเพื่อปรับปรุงการรัษฎากรตามหลักความเป็นธรรมแก่สังคม”

อากรนาเกลือ กับ การทำนาเกลือ พ.ศ. 2448-2475

เกลือ เป็นวัตถุดิบที่มีความสำคัญกับมนุษย์อย่างหนึ่ง ทั้งต่อระบบเศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิต “รัฐ” จึงมีการควบคุมและเรียกเก็บรายได้จากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกลือในรูปแบบของอากรนาเกลือมาโดยตลอด จากงานเขียนของรังสรรค์ ณะพรพันธุ์ระบุว่า “ภาษีเกลือ เริ่มมีการจัดเก็บในสมัยรัชกาลที่ 3 และเป็นภาษีที่รัฐชักส่วนเกินจากผลผลิต

ที่ราษฎรทำมาหากินได้บนที่ดินของรัฐ ภาษีเกลือเมื่อแรกตั้งมีการจัดเก็บอย่างผูกขาด โดยมีเอกชนมาประมูลขอรับผูกขาด การเก็บภาษีให้รัฐ ... อำนาจการจัดเก็บภาษีเกลืออยู่ในหน้าที่ของกรมสรรพากร ...” (กัลยวดี เรื่องเดช, 2552, น. 19-20) พื้นที่ของอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่แห่งหนึ่งที่ติดกับอ่าวไทย มีน้ำทะเลที่ไหลเวียนผ่านภายในพื้นที่ตลอด น้ำจึงมีความเค็ม สามารถใช้น้ำทะเลประกอบอาชีพทำนาเกลือได้ โดยในงานวิจัยของกัลยวดี เรื่องเดชได้ระบุว่า “...การทำนาเกลือในเมืองสมุทรปราการ เริ่มมีมาตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์...เป็นสินค้าที่มีราคาถูก แต่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในสมุทรปราการมีแหล่งทำนาเกลือที่สำคัญคือบริเวณบ้านสาขลาและบางปลาเกด...การทำนาเกลือได้รับการส่งเสริมมากขึ้น เมื่อมีการขุดคลองสรรพสามิต เพื่อใช้ในการขนส่งเกลือระหว่างเมืองสมุทรปราการและเมืองสมุทรสาคร...ต่อมาในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ศ. 2481 ได้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ในการทำนาเกลือเท่านั้น ห้ามมิให้มีการปลูกสร้างในพื้นที่โดยเด็ดขาด ต่อมาใน พ.ศ. 2500 รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการผลิตเกลือในจังหวัดสมุทรปราการ โดยการจัดตั้งนิคมเกลือและนิคมเกลือในรูปสหกรณ์ในจังหวัดสมุทรปราการ...” (กัลยวดี เรื่องเดช, 2552, น. 19-20)

จากความสำคัญของเกลือข้างต้น เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2448 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการเก็บค่านาเกลือรัตนโกสินทร ศก 123 พระราชบัญญัติการเก็บค่านาเกลือรัตนโกสินทร ศก 123 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 21 (4 กันยายน, 123 น. 369-371) ขึ้น เพื่อเป็นการจัดระบบการเก็บภาษีให้มีระเบียบยิ่งขึ้น ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ อากรค่านาเกลือ ได้จัดเก็บรวมกันกับอากรค่านา ฉะนั้นเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติอากรค่านาเมื่อปี พ.ศ. 2444 จึงมีการตราพระราชบัญญัตินาเกลือ พ.ศ. 2448 เพื่อให้เป็นระบบมากขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งหลังการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีผลให้บังคับใช้การเรียกเก็บอากรนาเกลือในพื้นที่มณฑลกรุงเทพฯ มณฑลปราจีนบุรี มณฑลนครไชยศรี และมณฑลราชบุรี ฉะนั้นจะสรุปได้ว่า การเรียกเก็บภาษีจากการทำนาเกลือนี้จะเรียกเก็บเฉพาะในพื้นที่ที่ติดกับชายฝั่งทะเล ที่มีน้ำทะเลเป็น ตัวแปร ซึ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์ เป็นหนึ่งในพื้นที่ของมณฑลกรุงเทพฯ จึงมีประกาศเรียกเก็บอากรนาเกลือดังนี้

ตารางที่ 7 การเรียกเก็บอากรนาเกลือในพื้นที่ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ พ.ศ. 2463-2474

ที่มา: สรุปข้อมูลจากราชกิจจานุเบกษา

ราชกิจจานุเบกษาที่ประกาศ	ปีภาษี (ปี พ.ศ.)	พื้นที่เรียกเงินค่านาเกลือ/ภาษีนาเกลือ/อากรนาเกลือ	สถานที่ต้องนำส่ง	กรอบเวลาที่ต้องนำส่ง
เล่ม 38 หน้า 773-774, 19 มิ.ย. 2464	2463	ต.คลองห้า ต.สาขลา	ที่ว่าการอำเภอ	15-24 มิ.ย. 2464
เล่ม 39 หน้า 498, 24 พ.ค. 2465	2464	ต.คลองห้า ต.สาขลา	ที่ว่าการอำเภอ	1-7 มิ.ย. 2465 1-15 มิ.ย. 2465
เล่ม 40 หน้า 367, 13 พ.ค. 2466	2465	ต.คลองห้า ต.สาขลา	ที่ว่าการอำเภอ	15-19 พ.ค. 2466
เล่ม 41 หน้า 407, 18 พ.ค. 2467	2466	ต.คลองห้า	ที่ว่าการอำเภอ	16-20 พ.ค. 2467
เล่ม 41 หน้า 613, 8 มิ.ย. 2467	2466	ต.สาขลา		7-11 มิ.ย. 2467

ตารางที่ 7 การเรียกเก็บอากรนาเกลือในพื้นที่ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ พ.ศ. 2463-2474 (ต่อ)

ราชกิจจานุเบกษาที่ประกาศ	ปีภาษี (ปี พ.ศ.)	พื้นที่เรียกเงินค่าค่านา เกลือ/ภาษีนาเกลือ/ อากรนาเกลือ	สถานที่ต้อง นำส่ง	กรอบเวลาที่ต้องนำส่ง
เล่ม 42 หน้า 690-691, 7 มิ.ย. 2468	2467	ต.แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการอำเภอ	8-12 มิ.ย. 2468
		ต.คลองห้า		12-18 มิ.ย. 2468
		ต.สาขลา		18-27 มิ.ย. 2468
เล่ม 43 หน้า 1170, 13 มิ.ย. 2469	2468	ต.คลองห้า	ที่ว่าการอำเภอ	11-15 มิ.ย. 2469
		ต.สาขลา		15-21 มิ.ย. 2469
เล่ม 43 หน้า 1246-1247, 20 มิ.ย. 2469	2468	ต.แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการอำเภอ	15-19 มิ.ย. 2469
เล่ม 44 หน้า 1547-1548, 21 ส.ค. 2470	2469	ต.แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการอำเภอ	25-28 ส.ค. 2470
		ต.คลองห้า		26-30 ส.ค. 2470
		ต.สาขลา		27 ส.ค. 2470-2 ก.ย. 2470
เล่ม 45 หน้า 886, 10 มิถุนายน 2471	2470	ต.แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการอำเภอ	12-14 มิ.ย. 2471
		ต.คลองห้า		12-16 มิ.ย. 2471
		ต.สาขลา		
เล่ม 46 หน้า 600, 26 พฤษภาคม 2472	2471	ต.แหลมฟ้าผ่า ต.คลองห้า ต.สาขลา	ที่ว่าการอำเภอ	1-8 มิ.ย. 2472
เล่ม 47 หน้า 859-860, 8 มิถุนายน 2473	2472	ต.แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการอำเภอ	11-18 มิ.ย. 2473
		ต.คลองห้า		
		ต.สาขลา		
เล่ม 48 หน้า 278-279, 26 เมษายน 2474	2473	ต.แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการอำเภอ	1-8 พฤษภาคม 2474
		ต.คลองห้า		
		ต.สาขลา		
เล่ม 49 หน้า 1115, 26 มิถุนายน 2475	2474	ต.แหลมฟ้าผ่า	ที่ว่าการอำเภอ	1-5 กรกฎาคม 2475
		ต.คลองห้า		
		ต.สาขลา		

จากตารางที่ 7 พบว่ามีการเรียกเก็บอากรนาเกลือ ระหว่างปี พ.ศ. 2463-2474 และมีการเรียกเก็บอากรนาเกลือ เพียงแค่ 3 ตำบล คือ ต.แหลมฟ้าผ่า ต.สาขลา และ ต.คลองห้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับตารางที่ 8 ข้างทำนองนี้ ที่มีบัญชี แสดงรายได้จากการเก็บอากรนาเกลือในพื้นที่ ต.สาขลา และ ต.คลองห้า เพียง 2 ตำบลเท่านั้น โดยพื้นที่ของ ต.สาขลา มีการ จัดเก็บอากรนาเกลือมากที่สุด

ตารางที่ 8 บัญชี ยอดเงินภาษีอากร ที่เก็บได้จากอากรนาเกลือ ระหว่าง พ.ศ. 2462-2464

ที่มา: สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารไมโครฟิล์ม รหัส ม-ร.6น/117

ประเภทภาษีอากร	ตำบล	เงินภาษีอากรที่เก็บได้ หน่วย:บาท		
		พ.ศ. 2462	พ.ศ. 2463	พ.ศ. 2464
อากรนาเกลือ	สาขลา	513.21	115.09	766.28
	คลองท่าง	39.74	-	148.74

หลังจากที่รัฐได้ตราพระราชบัญญัติเรียกเก็บอากรนาเกลือมาตั้งแต่ พ.ศ. 2448 แล้วนั้น เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2475 ได้มีการตราพระราชบัญญัติยกเลิกอากรนาเกลือ พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติยกเลิกอากรนาเกลือ พุทธศักราช 2475 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 (17 กรกฎาคม 2475, น. 169-170) ขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะการเก็บค่านาเกลือ รัตนโกสินทรศก 123 โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาปี พ.ศ. 2481 ได้มีการตรา “พระราชบัญญัติเกลือ พุทธศักราช 2481” ขึ้นใหม่ โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า เพื่อบำรุงการทำเกลือให้เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ คุ้มครองผู้ทำนาเกลือในเรื่องราคา ควบคุมการจำหน่ายเกลือและให้รางวัลแก่ผู้ส่งเกลือหรือสินค้าที่ใช้เกลือออกไปจำหน่ายนอกราชอาณาจักร และได้มีการตรากฎกระทรวง ออกตามความในพระราชบัญญัติเกลือ พุทธศักราช 2481 มีการกำหนดเขตในการทำนาเกลือใหม่ โดยแบ่งเป็น 9 เขต ซึ่งพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ที่ถูกกำหนดเขตทำเกลือไว้คือเขต 1 (สาขลา) แต่การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้ส่งผลต่อการเก็บอากรหรือภาษีที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ในการทำนาเกลืออีกต่อไป เป็นการตราขึ้นเพื่อจัดระเบียบ แบ่งเขตการซื้อขาย และควบคุมแหล่งผลิตเกลือในประเทศไทย เพื่อควบคุมคุณภาพของเกลือเพื่อให้เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคต่อไป ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2489 ได้มีการตรา “พระราชบัญญัติ ยกเลิกพระราชบัญญัติเกลือ พุทธศักราช 2481 พ.ศ.2489” โดยมีผลให้ยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2489 เป็นต้นไป

จากกฎกระทรวง ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติเกลือ พุทธศักราช 2481 นั้น สรุปได้ว่าคงเหลือเฉพาะพื้นที่ตำบลนาเกลือ ในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เท่านั้นที่ยังคงใช้พื้นที่ในการทำนาเกลือต่อมา และถึงแม้ว่าจะมีการทำนาเกลือในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ ก็เป็นการทำนาเกลือให้ได้คุณภาพตามหลักวิทยาศาสตร์ และการเศรษฐกิจเท่านั้น ไม่มีการเรียกเก็บภาษีที่มีการใช้พื้นที่จากการทำนาเกลืออีกต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

การจัดเก็บภาษี มีการจัดเก็บมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2372 เป็นต้นมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูประบบแผนในการจัดเก็บภาษีใหม่ให้เป็นรูปธรรม มีระบบในการจัดเก็บมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีพระบรมราชโองการ การตราพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับภาษีอากรมากมาย

ตารางที่ 9 ช่วงเวลาในการจัดเก็บภาษีอากรจากการทำเกษตรกรรมใน อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ พ.ศ. 2372-2482
ที่มา: สรุปรโดยผู้วิจัย

ประเภทภาษี	ช่วงเวลา (ปีพุทธศักราช)							
	2372	2444	2448	2454	2475	2478	2481	2482
อากรสวนจาก	●					●		
อากรสวนใหญ่				●			●	
อากรค่านา		●						●
อากรนาเกลือ			●		●			

จากตารางที่ 9 ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าภายหลังจากการมีพระบรมราชโองการ และการตรากฎหมายต่างๆ อย่างเป็นระบบแล้ว ภายในพื้นที่บริเวณอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีการส่งภาษีที่เกี่ยวกับการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม จำนวน 4 ประเภท ได้แก่ “อากรสวนจาก” เป็นภาษีที่เก็บจากการทำสวนจาก ป่าจาก เริ่มจัดเก็บอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2372 และสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2478 “อากรสวนใหญ่” เป็นภาษีที่เก็บจากการทำสวนประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากสวนจาก มีการจัดเก็บอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2454 และสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2481 “อากรค่านา” เป็นอากรที่เรียกเก็บจากการทำนาประเภทต่างๆ เริ่มเก็บอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2444 และสิ้นสุดการเก็บในปี พ.ศ. 2482 และ “อากรนาเกลือ” เป็นอากรที่เก็บจากการใช้พื้นที่ในการทำนาเกลือ เริ่มเก็บอย่างเป็นระบบในปี พ.ศ. 2448 และสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งการสิ้นสุดการเรียกเก็บภาษีทั้ง 4 ประเภทเป็นการสิ้นสุดตามมติของสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น เนื่องจากสภาเห็นว่า การเก็บภาษีดังกล่าว เป็นภาษีที่มีมูลค่าน้อย ไม่เหมาะสมกับการบริหารบ้านเมืองในขณะนั้น ถึงแม้ว่าการเสียภาษีจากการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมภายในอำเภอพระสมุทรเจดีย์สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2482 แล้ว แต่ในปัจจุบันการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมยังคงพบเห็นอยู่ในรูปแบบของการเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงหอย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตเวลา เพื่อชี้ให้เห็นว่ามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการทำการเกษตรกรรมขึ้นใหม่แบบใดบ้าง เนื่องด้วยในปัจจุบันบริเวณพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ไม่พบการทำนาเกลือ และการทำนาข้าวแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ช่วงทศวรรษ 2500-2550 บทความนี้สำเร็จได้ด้วย ความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โดม ไกรปกรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ทั้ง 2 ท่าน ที่กรุณาคอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ ช่วยปรับแก้ และสนับสนุนให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการบทความฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

- กฎข้อบังคับว่าด้วยการสำรวจ และเก็บเงินค่านา พ.ศ. 2458. (2458, 30 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 32 หน้า 432.
- กองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2564). **คู่มือความรู้เรื่องป่าชายเลน**.
- กัลยวดี เรื่องเดช. (2552). **พัฒนาการด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4-ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2520-2539)**. ปรินท์ยูนิพันธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิติ กลโกศล. (2525). **การเรียกเก็บค่านาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2482**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แบ่งเขตท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งเป็น กิ่งอำเภอพระสมุทรเจดีย์. (2528, 1 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 102 ตอนที่ 1. หน้า 31.
- ประกาศพระราชทานยกเงินอากรสวนใหญ่ค่าง่า แลเดิรสำรวจต้นผลไม้ใหม่สำหรับเก็บเงินอากรสวนใหญ่ รัตนโกสินทรศก 130. (130, 28 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 28. หน้า 65-69.
- พระราชกฤษฎีกา ตั้งอำเภอทุ่งตะโก อำเภอพะโต๊ะ อำเภอเขาค้อ อำเภอน้ำหนาว อำเภอวังจันทร์ อำเภอนาดูน อำเภอเต่างอย อำเภอสิงหนคร อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และอำเภอลำดวน พ.ศ. 2534. (2534, 19 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 108 ตอนที่ 107. ฉบับพิเศษ หน้า 29.
- พระราชบัญญัติลดอัตราเก็บเงินอากรสวนจาก พุทธศักราช 2475. (2475, 25 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 49. หน้า 448-449.
- พระราชบัญญัติลดอัตราเก็บเงินอากรสวนจาก พุทธศักราช 2476. (2476, 4 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 50. หน้า 268-269.
- พระราชบัญญัติลดอัตราเก็บเงินอากรสวนจาก พุทธศักราช 2477. (2477, 18 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 50. หน้า 1003-1004.
- พระราชบัญญัติยกเลิกค่าธรรมเนียมอากรสวนจาก พุทธศักราช 2478. (2478, 14 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 52. หน้า 41-42.
- พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร พุทธศักราช 2481. (2482, 1 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 56. หน้า 1-4.
- พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พุทธศักราช 2517. (2517, 18 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 91 ตอนที่ 155. ฉบับพิเศษหน้า 3.
- พระราชบัญญัติการเก็บค่านาเกลือรัตนโกสินทรศก 123. (123, 4 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 21. หน้า 369-371.
- พระราชบัญญัติลักษณะเก็บเงินค่านา. (119, 18 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 17. หน้า 450-453.
- พระราชบัญญัติยกเลิกอากรนาเกลือ พุทธศักราช 2475. (2475, 17 กรกฎาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 49. หน้า 169-170.
- พิกัดอัตราอากรสวนใหญ่ มณฑลกรุงเทพฯ. (130, 28 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 28. หน้า 20-21.
- ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. (ม.ป.ป.). **ภาษีคืออะไร?** สืบค้นจาก <https://www.itax.in.th/pedia/ภาษีคืออะไร/>
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. (2527). **ภาษีอากรในประวัติศาสตร์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารไมโครฟิล์ม ม ร.6น/117.